

Evin Saleh Miljö- och hälsoskyddsinspektör
Telefon 08-508 27 481, 076-122 74 81
evin.saleh@miljo.stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

TANDVÅRD, ANMÄLNINGSPLIKTIGA TRYCKERIER OCH VERKSTÄDER ÅR 2007 SLUTRAPPORT FRÅN TRE TILLSYNSKAMPANJER

Förslag till beslut

1. Godkänna slutrapporteringen av tillsynskampanjerna.
2. Överlämna tandvårdsrapporten till de tandläkare som ingått i kampanjen och övriga tandläkare inom Stockholm stad som inte har sanerats samt till branschorganisationer.
3. Överlämna tryckerirapporten till de tryckerier som ingått i kampanjen, till övriga anmälningspliktiga verksamheter inom branschen, Stockholm Vatten AB samt till branschorganisationer.
4. Överlämna verkstadsrapporten till deltagande verksamheter, Stockholm Vatten AB, Renhållningsnämnden samt branschföreningar.

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Bakgrund och syfte

I detta tjänsteutlåtande presenteras slutrapporter från tre tillsynskampanjer:

- ”Miljöstatus inom tandvården – Tillsynskampanj 2007” med dnr 2008-000282-206.
- ”Anmälningspliktiga Tryckerier – Tillsynskampanj 2007” med dnr 2008-000344-206.
- ”Verkstäder i södra Stockholm (Larsboda och Högdalens industriområde) – Tillsynskampanj 2007” med dnr 2008-000474-206.

Förvaltningen har i högre utsträckning än tidigare organiserat tillsynsarbetet i kampanjform. Det finns flera fördelar med detta. Bland annat kan kampanjen planeras i detalj, genomföras relativt

samlat och sedan följas upp och utvärderas. Den rapport som görs delges nämnden, verksamhetsutövare och branschorganisationer vilket ger nämnden en bättre inblick i tillsynen och verksamhetsutövarna påverkas till ett bättre miljöarbete.

Tandvård

Tandvårdskliniker påverkar miljön bland annat genom användning och utsläpp av kvicksilver som finns i amalgam. Kviksilverföreningar i avloppsrör bidrar till en belastning i reningsverken. För höga kvicksilverhalter i reningsverkens rötslam gör att slammet inte kan användas som gödningsmedel på våra åkrar. Förutom kvicksilver används fotokemikalier som används till framkallning av röntgenbilder på tandvårdskliniker. Därför är det viktigt att hantering av kvicksilver och fotokemikalier sker på rätt sätt för att minska risken för miljöpåverkan på människors hälsa och miljön.

Tandvårdskampanjen pågick under sommaren-hösten 2007. Rapporten finns som bilaga till detta tjänsteutlåtande.

I Stockholm stad finns ca 600 tandvårdskliniker varav cirka 200 hittills inte sanerats från kvicksilver. Total valdes sjutton av de osanerade tandvårdsklinikerna ut till kampanjen, varav sexton privata tandläkare och en folktandvård.

Ett syfte med denna kampanj var att se till att kvicksilver inte kommer ut i miljön. Detta gjordes genom att kartlägga och synliggöra miljöstatusen inom ett antal tandvårdskliniker. Dessutom bedömdes klinikernas behov av kvicksilversanering. Vid behov uppmanades klinikerna att genomföra sanering.

Ett andra syfte var att stödja de som är verksamma inom branschen så att de ska kunna få ett väl fungerande miljöarbete som följer miljöbalkens krav.

Kampanjen var riktad till de tandvårdskliniker som är osanerade på grund av risk för amalgamförekomst i avloppsrören.

Anmälningsspliktiga tryckerier

Tryckerier påverkar miljön genom utsläpp av organiska ämnen till luft och vatten. Användning av lösningsmedel under tryckning och vid rengöring ger utsläpp till luft medan t.ex. utsläpp av sköljvatten från plåtframkallning och rengöring av fuktvattensystem ger vattenutsläpp.

De organiska ämnena kan vara svårnedbrytbara, toxiska och allergiframkallande. De kan bland annat inverka hämmande på bakteriernas nedbrytande förmåga i kommunala avloppsreningsverk samt långsiktigt påverka ozonlagret och bidra till växthuseffekten.

Det finns också en risk för luktstörningar till omgivningen. Även bullerstörningar kan förekomma. Branschen hanterar stora mängder kemikalier och avfall. Det är viktigt att hantering av kemikalier och avfall sker på rätt sätt för att minska risken för påverkan på människors hälsa och miljön.

Totalt finns det ungefär 120 tryckerier i kommunen. Det finns en rad olika tryckmetoder I Stockholm är de vanligaste offset-, screen- och digitaltryck.

Vid tidpunkten för kampanjen var två av verksamheterna tillståndspliktiga, ca 26 var anmälningsspliktiga och resten under nivån för anmälningssplikt. I denna kampanj besöktes 20 av de anmälningsspliktiga verksamheterna.

Syftet med kampanjen var att få en tydligare bild av anmälningsspliktiga tryckeriers miljöpåverkan. Målet var att förhindra att miljöskadliga ämnen från tryckerier i Stockholms kommun hamnar i miljön samt att kontrollera verksamheternas egenkontrollarbete.

Verkstäder i Larsboda och Högdalens industriområde

I Stockholm finns över 500 verkstäder. Alla hanterar kemikalier och farligt avfall, men oftast i mindre mängd. Denna hantering och lagring medför utsläpp till mark och vatten om den inte sköts på rätt sätt. Även om det är små utsläpp och brister på varje plats så kan den totala risken och påverkan på miljön i Stockholm bli stor eftersom det förekommer så många verksamheter, vilket belystes i Miljö- och hälsoutredningen. Påverkan sker t ex på mark genom läckage av farligt avfall som spillolja och på spillvatten och dagvatten genom läckage av kemikalier som t.ex. avfettningsmedel. Spridning av spill och läckage är lätt att förebygga genom enkla åtgärder. Därför har tillsyn av verkstäder hög prioritet.

De senaste åren har förvaltningen systematiskt gått igenom olika geografiska områden och där besökt alla verkstäder. De flesta är mindre och får sällan tillsynsbesök. Under 2007 genomfördes en kampanj i södra Stockholm där sjutton verksamheter i främst Larsboda (tre), Snösättra (två) och Högdalens (tolv) industriområden besöktes.

Syftet med kampanjen var dels att hitta nya verksamheter som inte besökts tidigare, dels att inspektera egenkontrollen hos nya och gamla verksamheter med tonvikt på avfallshantering och kemikaliehantering.

FÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Tandvård

Miljöförvaltningen prioriterar i sin tillsyn de kliniker som är osanerade därför att kvicksilvret i avloppsrören kan medföra en risk för miljön. Detta innebär att omfattningen på tillsynen är större där än på de som är sanerade och därför har dessa kliniker högre tillsynsavgift. De sanerade eller nystartade klinikerna har inget eller betydligt mindre kvicksilver i avloppsrören och därför en lägre avgift.

Det har tidigare skett löpande tillsyn på tandvården men inte i kampanjform. Denna kampanj är den första tillsynskampanjen. Den har visat att vissa tandvårdskliniker har varit exemplariska och arbetat hårt för att se till att miljöbalken efterlevs inom verksamheten. Övriga hade enstaka eller några brister. Vanliga brister inom tandvårdskliniker är brist på amalgamavskiljare vid diskbänk, där instrument rengörs, bristande hantering av farligt avfall och bristande egenkontroll. I

dagsläget har endast en klinik av sjutton besökta tandläkare bedömts ha stort behov av en total sanering. Kliniken har uppmanats att genomföra avloppssanering.

Vid inspektionerna delades varningsetiketter om kvicksilver ut för att sättas upp på de ledningsrör som kan innehålla kvicksilver. Information lämnades om att utgående ledningar måste pluggas innan någon högtrycksspolning sker och att allt slam, spolvatten och kasserade rördelar ska samlas upp och hanteras som farligt avfall. Med varningsetiketter och information kring hantering av ledningsrör så minskar risken för kvicksilverutsläpp vid framtida saneringar.

Användning av amalgam som tandfyllning har minskat betydligt under senare år. Många av tandläkarna gjorde sin senaste amalgamfyllning för 5-10 år sedan. Men efterfrågan finns fortfarande bland äldre människor. Det kvicksilver som uppkommer inom tandvården är oftast vid avlägsnande av gamla amalgamfyllningar.

De kemikalier som används inom tandvården är främst fix- och framkallningsvätska som används till analog röntgen. De flesta kliniker har analog röntgen. I framtiden kommer den metoden att framkalla röntgenbilder minska och övergå till digitalteknik. På det sättet kommer användning av fotokemikalier att minska successivt.

Miljöförvaltningen kommer att fortsätta arbeta med tillsyn riktad mot tandvårdskliniker genom att dels följa upp miljöarbetet hos de kliniker som ingått i kampanjen och dels att utföra ytterligare tillsynskampanjer mot övriga osanerade tandvårdsklinikerna under 2008.

Anmälningspliktiga tryckerier

Den vanligaste bristen hos de besökta verksamheterna gällde egenkontrollen. Tolv av de besökta företagen hade till exempel inte några skriftliga rutiner för hur egenkontrollen ska skötas. Detta kan leda till brister i hanteringen av kemikalier och farligt avfall. De flesta tryckerier framkallar inte längre någon film vilket bland annat innebär att utsläppen av silver från denna bransch i princip är borta. Många tryckerier arbetar också aktivt med att minska lösningsmedelsutsläppen från tryckprocessen.

De anmälningspliktiga tryckerierna som besökts är relativt stora. Förra gången samtliga verksamheter besöktes var 2002/2003. Sedan dess har antalet företag som bedriver tryckeriverksamhet minskat. Processerna som ingår i verksamheterna är kemikalieintensiva och branschen alstrar mycket avfall. Riskerna för miljöpåverkan vid felaktig hanteringen av kemikalier och avfall är stora. Det är därför viktigt med en fortlöpande tillsyn av branschen. Ambitionen är att besöka dessa företag vartannat år.

Kampanjen visar att företagens egenkontroll hade en del brister och kan förbättras. De bör dock påpekas att många av verksamheterna bedriver ett bra miljöarbete och att utsläppen till både luft och vatten minskat.

Tryckerierna har också lagt ner mycket arbete på att ta fram kemikalielistor. En genomgång av kemikalier som innehåller utfasnings- och riskminskningsämnen har påbörjats och kommer att fortsätta 2008. Tryckerier har en relativt stor energiförbrukning och här finns sannolikt miljövinster att göra. Arbetet med detta kommer att prioriteras.

Verkstäder

Verksamheterna som besökts är i de flesta fall små, men alla hanterar kemikalier och farligt avfall. Kampanjen har visat att mer än hälften, elva av sjutton, har brister i hantering/förvaring av farligt avfall och/eller kemikalier. Egenkontrollen är i dessa fall otillräcklig men bristerna i egenkontrollen och i hantering/förvaring är i de flesta fall enkla att rätta till. När rapporten skrevs hade de flesta brister åtgärdats och därmed har riskerna för förorening av mark och vatten i Stockholm minskat till följd av inspektionerna.

Nya inspektioner bör genomföras inom några år för att följa upp resultatet och kontrollera egenkontrollen och efterlevnaden av miljöbalken.

Vi vet inte hur stora mängder kemikalier och farligt avfall som alla verkstäder i Stockholm tillsammans hanterar årligen, men det är betydande mängder. Riskerna för påverkan på miljön genom läckage och andra utsläpp är stor. För att förebygga detta måste förvaringen ske på ett betryggande sätt.

Resultatet med brister i hantering och förvaring av farligt avfall och kemikalier överensstämmer med tidigare års verkstadskampanjer. Samtidigt finns det fortfarande många mindre verkstäder som inte inspekterats på flera år. Behovet av fortsatt tillsyn av mindre verkstäder är därför stort. Dessa verksamheter har ingen fast taxa. Timdebiteringen sker efter genomförd tillsyn hos respektive verksamhet.

Under 2008 kommer antalet inspektioner med inriktning mot mindre verkstäder att öka.

Slut

Bilagor

Bilaga 1 Slutrapport till tillsynskampanj inom tandvården.

Bilaga 2 Slutrapport till tillsynskampanj inom tryckerier.

Bilaga 3 Slutrapport till tillsynskampanj inom verkstäder.